

ORD som en god start på livet

En dreng på otte måneder kigger fascineret på sin mor, mens hun bevæger en plasticappelsin frem og tilbage foran hans øjne. Sammen med en gruppe andre mødre synger hun en enkel og rolig sang om appelsiner. Drengen smiler, da moren lægger appelsinen op på sit hoved. Hvad mon der sker nu? De to deltager i forløbet ORD, hvor der er fokus på sammenhængen mellem krop, kommunikation og tidlig sprogindlæring.

LISBET VESTERGAARD

Cand.mag. i Moderne Kultur & Kulturformidling og har siden 2004 arbejdet med udvikling af folkebiblioteker, der appellerer til børn og børnefamilier.

Hun har bl.a. været med til at udvikle sprogstimulerende tiltag og læsekampagner for børn og unge.

Siden 2017 har Lisbet været projektleder hos Tænk tanken Fremtidens Biblioteker.

De danske folkebiblioteker har i en årrække haft det som en højt prioriteret opgave at styrke de yngste borgers sprog bl.a. ved at tilbyde babybibliotek for forældre på barsel samt samarbejde med dagplejere. Fundamentet for et godt sprog og forudsætningerne for at blive en god læser bliver nemlig forment lang tid før, børn siger deres først ord. Bibliotekerne på Nørrebro har med støtte fra Nordea-fonden og i samarbejde med lokale sundhedsplejersker og boligsociale medarbejdere i 2022 og 2023 sat skub i en række nye forløb, der med leg og bevægelse skal give næring til de helt små børns sprogudvikling. Tanken er, at sprog hænger sammen med trivsel, sundhed og en følelse af tilhørsforhold og fællesskab.

Når danske børn begynder i børnehaven, har 20% af dem sproglige vanskeligheder, svært ved at forstå dansk og fange, hvordan bogstaverne lyder. Sproget halter så meget,

NÅR DANSKE BØRN BEGYNDER I BØRNEHAVE, HAR 20% AF DEM SPROGLIGE VANSKELIGHEDER, SVÆRT VED AT FORSTÅ DANSK OG FANGE, HVORDAN BOGSTAVERNE LYDER.

at børnene har brug for ekstra hjælp for at kunne komme godt i gang med skolelivet.

Mange af børnene kommer fra hjem, hvor familien taler flere sprog. Det viser en analyse fra Indenrigs- og Boligministeriets Benchmarkingenhed fra marts 2022.

Forskning peger på, at der er langt mere at hente i en tidlig indsats end i den typiske førskoleindsats. De første 1000 dage af et

barns liv er helt afgørende. Der ligger en stor uudnyttet ressource gemt i de småbørnsfamilier, der ikke er opmærksomme på vigtigheden af eller ikke har ressourcerne til at stimulere deres små børns sprog i hverdagens almindelige situationer. Alligevel er der kun få indsatser herhjemme, der er målrettet de allermindste børn.

På babyernes præmisser

Projektet ORD tager fat på denne udfordring ved at begynde, mens børnene allerede er babyer og primært kommunikerer gennem spjæt, hvin, pludren, gråd, grin og grimasser.

ORD har særligt fokus på flersprogede mødre bosat i udsatte boligområder. Det faglige fokus ligger på børnenes sprogudvikling, men forløbet har også som mål

Sanser, krop og sprog spiller sammen. I ORD brugte underviserne f.eks. tynde tørklæder til nogle af legene. Det var en pointe, at mødre skulle kunne lave alle aktiviteterne derhjemme med almindelige ting, som alle har i huset.

En kuffert fyldt med legetøj og remedier har været et fast element i ORD. Børnene har fra gang til gang kunnet genkende den store kuffert og været spændte på at se, hvad underviserne tog op af den.

at styrke mødrenes netværk og relationer til andre mødre og at bygge bro til biblioteket, sådan at familierne oplever en fortrolighed med folkebiblioteket som institution, som hele familien kan få gavn og glæde af.

Projektets tilgang er at kombinere den tidlige sprogindlæring med enkle motorik- og sanslege. På den måde understøttes både den sproglige udvikling og tilknytningen mellem mor og barn.

Underviserne inviterer mødrene til at deltage i motoriske lege, sætte ord på deres omgivelser og handlinger og være åbne over for barnets kommunikation. Det hele foregår i et trykt rum, nede på gulvet og med mulighed for at amme eller skifte en ble undervejs. Mødrene skal ikke ud at købe særligt legetøj eller udstyr, der skal bruges i sprogstimuleringen. Det vigtige er derimod at bruge hverdagens praktiske situationer til at bruge ord.

Det kan være på puslebordet, i køkkenet, i kravlegården eller ved sengetid.

ORD og sundhedsplejen

En række sundhedsplejersker har støttet op om og bidraget til gennemførelsen af ORD på Nørrebro og i Københavns nordvest-kvarter.

En af dem er Mia Wikke Pettersen. Sammen med en kollega står hun hver tirsdag formiddag for at samle en kvindegruppe og deres

små børn i et beboerhus. Gruppen er et fast tilbud, og der er altid morgenmad, kaffe og mulighed for en god snak, både med de andre kvinder og med sundhedsplejerskerne.

Ofte er der også et fagligt indslag f.eks. om små børns kost og søvn.

”Kvinderne er mødre, der er blevet inviteret til at deltage i de almindelige mødregrupper, men som af forskellige årsager har fravalgt dette og andre tilbud til mødre på barsel. De kender typisk ikke så meget til det danske samfund, og flere af dem arbejder hårdt på at lære dansk. Samtidig har de et stort ønske om at stimuleres deres børns sprogudvikling og lære noget om, hvad man kan gøre i hverdagsituationer for at lege sproget ind. Netop disse mødre og deres børn kan have særlig gavn af at deltage i ORD ikke mindst i en tryk og fortrolig ramme,” siger Mia Wikke Pettersen og uddyber:

”Vi er her altid i de her faste tidsrum og i det samme rum, og kvinderne kender os, fordi vi også er kommet privat i deres hjem.

Der er genkendelse og tryk, og det er vigtigt for denne målgruppe. Det er en god idé at kombinere deltagelsen i ORD med vores kvindegruppe, hvor der også altid er mulighed for at stille faglige spørgsmål til os om stort og småt og følge op på børnenes udvikling.

ORD-forløbet foregår i et fællesskab, og det er en vigtig pointe, at vi gerne vil understøtte netværk mellem kvinderne. Der er

ingen tvivl om, at de også kommer i gruppen for det sociale, og vi støtter op med morgenmad og mulighed for at blive hængende i lokalet, når dagens program er slut. Det er mit indtryk, at ORD har været en bonus i vores kvindegruppe.”

”Det kan være svært for folkebiblioteket at rekruttere deltagere til et forløb som ORD; hvor man gerne skal være med fra uge til uge. Hvis man ikke er vant til at komme på folkebiblioteket, kan det godt være lidt grænseoverskridende og føles utrygt. Derfor giver det god mening, at folkebiblioteket kommer til kvinderne og børnene og ikke omvendt,” siger Mia Wikke Pettersen.

”Når man kombinerer ORD med et tilbud som vores kvindegruppe, så er det nemmere for kvinderne at hoppe på og holde fast i at deltage. Jeg har selv haft fokus på følgeskab.

Det betyder i praksis, at jeg nogle gange på vej hen til det ugentlige møde har lagt vejen forbi en kvinde og spurgt, om vi skulle følges ad. Det kan godt gøre en forskel. De ressourcestærke mødre skal nok finde tilbud som ORD og gøre brug af dem. Som sundhedsplejersker kan vi bruge vores kendskab til mødrene og bygge bro til de tilbud, som vi ved, kunne passe godt til dem. Vores samarbejde med biblioteket om ORD viser, at når vi kombinerer vores fagligheder, lokalkendskab og tilbud, så kan vi nå længere ud,” siger Mia Wikke Pettersen. ♥

—
ORD-FORLØBET FOREGÅR I ET FÆLLESSKAB, OG DET ER EN VIGTIG POINTE, AT VI GERNE VIL UNDERSTØTTE NETVÆRK MELLEM KVINDERNE.
 —

Fakta om ORD

ORD’ er navnet på et særligt forløb for flersprogede mødre, hvis mål var at styrke børns tidlige sprogudvikling. Det nu afsluttede projekt fandt sted på fem københavnske biblioteker i 2022 og 2023 og var støttet af Nordea-fonden.

Firmaet Seismonaut har evalueret ORD, og erfaringer viser, at forløbet gav en god start på børnenes sproglige udvikling gennem leg og bevægelse samtidig med, at mødrenes netværk og relationer blev styrket. Forløbene har introduceret mødrene til biblioteket som institution for inspiration til litteratur og aktiviteter, der styrker sprogstimuleringen og senere læselysten.

Tænk tanken Fremtidens Biblioteker var projektets formidlingspartner, ligesom der blev samarbejdet med sundhedsplejersker og boligsociale organisationer, herunder BO-VITA. Både Københavns Kommune og Nordea-fonden ser et stort potentiale for yderligere udbredelse af projektet til andre kommuner. I projektets sidste fase blev der derfor afholdt et identisk forløb på Gellerup Bibliotek udenfor Århus med stor succes.

Undervisningsmaterialet ligger gratis tilgængeligt på Bibliotekernes Sprogspor: www.sprogsporet.dk/ord

Her kan du også læse evalueringen af ORD og finde inspiration til, hvordan du kan samarbejde med folkebiblioteket om tidlig sprogstimulering.